

Föglö 17.3.2017

PRESSMEDDELANDE/YTTRANDE

Mark- och miljööverdomstolen (MMÖD) i Sverige har den 13 mars 2017 fattat beslut i tre mål rörande tillståndsprövning för fiskodling i Västernorrland. Verksamheten ifråga bedrivs av bolaget Nordic Trout Sweden AB (tidigare Ålands Fiskförädling Sverige AB), som är ett helägt dotterbolag till Nordic Trout Ab på Åland (tidigare Ålands Fiskförädling Ab) inom koncernen Nordic Fish Oy. Besluten medför att ca 25 % av koncernens produktion försvinner inom tre år.

Med anledning av detta har bolaget sammanställt följande yttrande.

Bolaget har etablerat verksamhet i området i början av 2000-talet och har sedan år 2009 haft en sammanlagd årsproduktion på ca 2.200 ton fördelat på fyra odlingsplatser. Bolaget har gjort långsiktiga investeringar i produktion och infrastruktur på över 100 miljoner kronor. Verksamheten skapar direkt och indirekt över 30 personarbetsår i en region med betydande sysselsättningsproblem. Bolagets fiskproduktion motsvarar ett förstahandsvärde på över 100 miljoner kr/år och bolaget tillför närområdet årligen ca 40 miljoner kronor genom inköp, anskaffningar och tjänster för daglig drift, tillsyn, underhåll och reparationer. Bolagets produktion ger årligen ca 10 miljoner matportioner och motsvarar den genomsnittliga årliga konsumtionen av fisk för över 200.000 personer.

Bolaget har därtill långt gående planer på att i området genomföra investeringar på ytterligare 10-20 miljoner kronor i slakt och förädling, vilket skulle skapa ytterligare ett betydande antal nya fasta arbetsplatser på heltid.

Vid förnyelsen av bolagets miljötillstånd för fiskodlingarna, vilket påbörjades för ca 5 år sedan, beviljades bolaget i första instans (Miljöprövningsdelegationen MPD) fortsatt verksamhet med en årsproduktion på ca 2.600 ton.

Efter överklagan beviljade Mark- och miljödomstolen (MMD) tillstånd för fortsatt verksamhet med en årsproduktion på ca 1.900 ton.

MMÖD har nu fattat slutgiltigt beslut i målen, vilka inte kan överklagas, enligt vilket bolaget under en avvecklingstid på 3 år kan producera fisk i enlighet med MMD:s beslut, dvs ca 1.900 ton/år.

MMÖD:s beslut har två dimensioner, dels ur bolagets synvinkel och dels ur hela näringens synvinkel sett.

MMÖD:s beslut är enligt bolagets mening orimliga, sanslösa och ofattbara. Historiskt är det unikt, att en förvaltningsmyndighet i Sverige fattar beslut som avvecklar en hel näring, som i resten av världen är fullständigt legitim och stadigt växande.

Besluten innebär enligt bolagets åsikt, att fiskodlingsföretag i Sverige helt saknar rättsskydd bl.a. i jämförelse med andra kommersiella näringar/branscher samt att MMÖD saknar kompetens att hantera ärenden rörande fiskodlingstillstånd. Alternativt har MMÖD påverkats av andra parter/intressenter genom direkt felaktig information, vilket inte borde vara möjligt i en modern rättsstat.

Ett beslut av denna karaktär skulle aldrig vara möjligt inom någon annan företagssektor i landet

MMÖD:s beslut saknar hållbar faktagrund, rimliga proportioner och en verklighetsförankrad nyanserad intressejämförelse. Bolaget har i denna process anlitat landets ledande expertis inom miljörikt (Mannheimer & Swartling) samt miljöundersökningar (Pelagia Nature & Environment AB), vilka vardera delar bolagets uppfattning. Bifogas juridisk expertbedömning av MMÖD:s beslutsmotiveringar.

Även inom landets ledande branschmyndighet, Jordbruksverket, ställer man sig mycket frågande till besluten och frågan har redan lyfts upp på högsta politiska nivå.

Beslutsmotiveringarna bygger i huvudsak på tre delområden inom vilka MMÖD bedömer, att underlaget innehåller en viss osäkerhet. Det är även naturligt då det gäller komplexa processer i vattenmiljön, där exakta och entydiga data rörande bl.a. orsak-verkan inte går att uppnå till rimliga kostnader. Domstolen väljer dock att tolka denna osäkerhet till nackdel för bolaget. Det enda rimliga i en sådan situation, vore att ge bolaget möjlighet att åtgärda eventuella brister under en realistisk tidsperiod och eventuellt med något reducerad omfattning på verksamheten. MMÖD väljer dock att avveckla verksamheten och eventuellt hela näringen, vilket det inte finns hållbara grund för vare sig juridiskt, biologiskt eller i ett bredare samhälls- och rättvisoperspektiv.

Domstolen ger inte heller bolaget rimliga och realistiska tidsramar och möjlighet att etablera och bygga upp ersättande produktion på andra lokaliteter eller med annan teknik- om ekonomiskt bärkraftig sådan finns att tillgå – för att på detta sätt sträva efter att minimera de negativa konsekvenserna av besluten.

MMÖD konstaterar, att området har ”ogynnsamma recipientförutsättningar”. Bolagets recipientkontroll är till innehåll och omfattning entydigt den mest ambitiösa som finns längs hela Norrlandskusten. Resultaten visar, att vattenförekomstens status inte har påverkats negativt av bolagets verksamhet. I samma område finns ett flertal större industrier, vars utsläpp är många gånger större och vars recipientkontroll är en bråkdel av bolagets, men vars fortsatta verksamhet inte ifrågasätts av någon.

MMÖD hävdar vidare, att bolagets recipientkontroll varit bristfällig vilket medför osäkerhet i tolkningen. Såsom ovan konstaterats är bolagets miljöutredningar de mest omfattande i hela regionen och ligger bl.a. även till grund för myndigheternas officiella statusklassificering för olika vattenförekomster. Kontrollprogrammet har godkänts av behörig myndighet och verksamhetsutövaren bör då kunna förlita sig på att programmet är tillräckligt för påvisa eventuell miljöpåverkan.

Den sista delen av MMÖD:s beslutsmotiveringar gäller huruvida odling i öppna kassar är BAT eller ej. Bolaget har entydigt påvisat att det i dagsläget inte finns ett enda kommersiellt företag som bedriver odling av laxartad matfisk med någon alternativ teknik, som skulle vara ekonomiskt livs- och bärkraftigt. Under hela den långa prövningsprocessen har ingen inom vare sig domstolen, berörda myndigheter eller andra intressenter/parter kunnat utpeka något sådant företag. Det faktum att landbaserad RAS-teknik på många håll är etablerad sedan länge för produktion av smolt (yngel) samt andra arter än lax/regnbåge är inte relevant eftersom det inte är sådan verksamhet bolaget bedriver eller avser att bedriva. Det faktum att det projekteras, planeras och byggs landbaserade fiskodlingar i olika delar av världen för matfisk är heller inte någon hållbar grund för att hävda att tekniken i nuläget är tillgänglig på ett praktiskt-tekniskt-ekonomiskt hållbart sätt

Om MMÖD:s sistnämnda motivering ovan framöver tolkas som ett prejudikat innebär detta tveklöst att hela den nuvarande fiskodlingsnäringen i Sverige snabbt kommer att avvecklas. Detta vore katastrofalt i flera avseenden:

- Det står i strid med de på högsta politiska nivå (regering, riksdag) fastställda ambitionerna och målen om att befrämja vattenbruket så att näringen kan expandera,

- Det står i skarp kontrast mot att fiskodlingen i hela resten av världen expanderar snabbt med samma odlingsteknik,
- Landets självförsörjningsgrad för fisk blir obefintlig och öppnar upp för ökad import samt utflöde av såväl arbetsplatser som valuta från landet,
- Behovet är stort för att tillgodose den snabbt växande världsbefolkningen med fördelaktigt och hälsosamt bas-livsmedel eftersom den landbaserade livsmedelsproduktionen inte länge kan öka märkbart,
- Odlad fisk är det ekonomiskt och ekologiskt överlägset mest effektiva sättet att producera animaliskt protein jämfört med andra former av husdjursproduktion
  - o *Jmf in- respektive output angivet som total produktvikt, ätbar del, protein, energi, ekologiskt fotavtryck, foderutnyttjande*
- Fiskodlingen har under de senaste 10-15 åren förbättrats betydligt snabbare än någon annan sektor i avseende på miljöhänsyn och belastningen per kilo fisk har mera än halverats,
- Fiskodlingen har sedan många år strukits från listan över aktuella och stora "miljöproblem" i Östersjön
- Fiskodlingens andel av belastningen på Östersjön är under en procent medan lantbruket står för mera än 60 % och är trots det inte tillståndspliktig eller ålägganden om att delta i någon recipientkontroll. Frågan är befogad om detta är rimligt och rättvist?
- Odlad fisk har av WWF-Finland getts "grönt ljus" innefattande även nuvarande kassodlingsteknik

Bolaget kommer omedelbart att påbörja åtgärder för att på sikt etablera och bygga upp ersättande produktion. Detta är dock en tids- och resurskrävande process. Bolagets personal som berörs kommer i mån av möjlighet att erbjudas omflyttning inom koncernen tills ersättande produktion har kommit igång.

MMÖD:s beslut medför bolaget synnerligen stor ekonomisk skada och förlust, som inte står i rimlig proportion till den eventuella miljönytta som avvecklingen av verksamheten eventuellt kan ge eftersom dess andel av den totala tillförseln av näring till vattenförekomsterna ifråga är minimal. Avvecklingen utgör dock inget avgörande hot gentemot bolagets verksamhet i övrigt, lönsamhet eller soliditet.